

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Grunnleggende om musikkterapi og helsevesen

Trygve Aasgaard, red.

Musikk og helse

243 s. Oslo: Cappelen, 2006. Pris NOK 328
ISBN 82-02-24717-9

Musikk har fra tidenes morgen vært et av de terapeutiske midler mennesker har tatt i bruk for å lindre plager. I vår kulturs utvikling av en vitenskapelig medisin har mange sett musikken som et rent estetisk virkemiddel.

I etterkrigstiden har imidlertid musikk i helsevesenet fått en renessanse, særlig via musikkterapi, som først ble utviklet som eget fagfelt i USA etter den annen verdenskrig. Fra 1978 har det eksistert en egen toårig utdanning i Norge. En antologi om musikkens bidrag til helsen er naturlig i en tid der musikkterapi når inn på mange områder av helsevesenet.

Trygve Aasgaard er også en naturlig redaktør for dette prosjektet. Han har vært pioner i musikkterapi miljøet i over 20 år. Samtidig er han en av de få musikkterapeuter som også i utgangspunktet har helsefaglig bakgrunn. Han har derfor arbeidet mer enn de fleste i skjæringspunktet mellom musikkterapiens unike forutsetninger og helsevesenets premisser.

Dette er en bok rettet inn mot medisinske og pedagogiske fagmiljøer, men andre vil også kunne ha utbytte av den. Den er bredt lagt opp, med allmenne artikler om sammenhengen mellom musikk og helse skrevet av kapasiteter som Even Ruud og Gro Trondalen. Redaktøren har hentet inn sentrale aktører innen musikkterapi i medisinske spesialiteter der slik terapi særlig har fått fotfeste, som pediatri, psykiatri og geriatri. Leseren får et bredt og allsidig overblikk over hvordan musikkterapi kan brukes på forskjellige medisinske fagområder. Et eget kapittel omhandler musikkterapi i fengsel, og boken avrundes med kapitler om integrering av musikkterapi i helsearbeidet i et lokalsamfunn og noe om forskningsmetoder.

Musikk og helse er en klar, lettlest fremstilling av musikkterapien som fag og bidrar til å definere indikasjoner og arbeidsområder

for bruken innen helsevesenet. Kapitlene er skrevet i noe forskjellig stil, men leseren kan merke et stramt redigeringsarbeid som gjør at samlingen fremstår som mer helhetlig enn enkelte andre tverrfaglige antologier på engelsk fra de senere år. Det er ikke spesifikke anvisninger for helsefaglig arbeid med musikk ut fra helsevesenets synspunkt – dette er imidlertid dekket i undertegnede fagbok (1). I og med at man går dypt inn på grunnleggende premisser for bruk av musikkterapi i helsevesenet, er boken på mange måter en milepæl – ikke bare i integreringen av musikkterapi som fag på helsefaglige områder, men også i utviklingen av forståelsen av sammenhengen mellom kulturuttrykk og helse. Den gjør det klart at de mange prosjekter med musikk innen helsevesenet som har vært gjennomført i de senere år ikke er noen kortvarig bølge, men et velfundert ledd i utviklingen av et helsevesen der man legger større vekt på tverrfaglig samarbeid, pasienters og pårørendes ressurser og en underliggende «empowerment»-filosofi.

Audun Myskja

Senter for livshjelp
Ski

Litteratur

1. Myskja A. Den siste song. Bergen: Fagbokforlaget, 2006.

Helsejournalistikk

Anne Hafstad

På helse løs?

Når pressen tar pulsen på Helse-Norge. 208 s. Kristiansand: IJ-forlaget, 2006. Pris NOK 298
ISBN 82-7147-269-0

Anne Hafstad har hatt ein sentral plass i norsk helsejournalistikk i mange år. Med bakgrunn i sjukepleie, med doktorgrad og i tillegg ein sylskarp penn er det ikkje mange som har betre føresetnader for å ta pulsen på Helse-Noreg. Det er ikkje få førstesider i Aftenposten ho står bak, og det er ikkje få legar som har fått pulsauke når ho har stukke hol på verbebyllar vi burde ha gått laus på sjølve.

Hafstad fekk permisjon frå arbeidsgjevararen sin i to månader for å skrive bok om helsejournalistikk. Boka er skriven først og fremst for journalistar som ønskjer å lære meir om helsejournalistikk, men ho var overraskande interessant også for ein lege som har rørt seg mange stader i helsevesenet og som også har vore i nærkamp med media.

Første delen er ei oversikt over mange ulike sentrale institusjonar i Helse-Noreg og ein gjennomgang av utviklinga i norsk helseveseneste, med vekt på dei nye helsereformene. Etter dette går forfattern over til å reflektere rundt den plassen helsa har i det moderne samfunnet – om alt frå medikalisering og risikofokusering til forskning og det å få forskinga ut til folk. Gjennomgangen er sett gjennom auga til ein journalist: Kva kan vere nyttig og viktig, kva er fallgruvane? Siste delen omhandlar kritisk og gravande journalistikk. Dette er noko eg vil råde mange til å lese fordi det gir innsyn i korleis journalistar tenkjer og arbeider. Her er mykje nyttig stoff for legar som har kontakt med media. Hafstad skildrar kor viktig grundig og kritisk kjeldegransking er, kva ein risikerer med å gå for tidleg ut og kva slags ansvar som kviler på journalisten. Eit viktig poeng er korleis ein skal takle forsøk på tildekking av fakta frå maktapparatet si side. Anne Hafstad tek gjerne utgangspunkt i eigne saker og illustrerer poenga med sjølvskrivne artiklar frå Aftenposten. Sjølv om ho brukar gammalt materiale, står det seg overraskande godt, trass i at det meste er lese før. Boka ber litt preg av hastverk, det er småfeil som t.d. skrivefeil og feil i referanselista.

Det som framfor alt har vore spennande med denne boka, ved sidan av at ho gir innsikt i tankegang og arbeidsform hos ei viktig yrkesgruppe, er at Hafstad greier å legge eit metaperspektiv og eit verdiperspektiv på journalistikken. Det er det ikkje ofte at journalistane sjølv gjer på denne måten, i alle fall ikkje slik at utanforståande får innsyn i det. Eksempel frå boka er det bidraget media kjem med til sjukdomsangst og aukande pilleforbruk og det dilemmaet det er å kjempe for dei alvorleg sjuke som får nei til dyr behandling med usikker nytte når vi må prioritere for å kunne gi svake grupper det tilbodet dei har krav på. Den rolla media hadde i Mehmet-saka og dei presseetiske dilemma knytt til denne er gjennomgått. Eitiske dilemma blir underbygd ut frå Vær Varsom-plakaten, dei «etiske reglane» til journalistane.

Det er ikkje stas å bli objekt i dei kritiske reportasjane til Anne Hafstad. Korleis Aftenposten la fram kodesaka i Helse Sør, leiarlønningar, byggeskandalen på Ullevål, uheldig samrøre mellom legar og farmasøytisk industri og lønnsame avtalar med private helseføretak blir gjennomgått. Det gjer inntrykk å lese alt på nytt, og eg håpar mange vil gjere det. Difor har eg eit ønske heilt til

slutt: Når Hafstad klokt og balansert omtalar medisinske feil, skulle eg ønskja meg at ho også hadde komme med eit eksempel på ei sak som ho, i etterpåklokskapens lys, ville vinkla annleis. Eg innbiller meg at eit sjølv-opplevd eksempel hadde vore pedagogisk viktig. Noko for neste utgåve? Eg ønskjer meg fleire slike bøker.

Reidun Førde

Legeforeningens forskningsinstitutt

Unge skjebner

Liv Marie Austrem, red.

Hør, jeg har noe å fortelle!

Om psykisk helsevern. 219 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2006. Pris NOK 249
ISBN 82-05-35752-8

Å formidle noe fra psykiatriens verden slik at så vel leg som lærd kan ha nytte av det, se det er en egenartet utfordring som ofte tas litt for lett. Her mestrer man denne avveiningen. I denne boken er det mye som gir mening for «br-

kerne» og også atskillig å hente for den kritiske fagperson. Tittelen ber oss lytte, og den forsvarer i innhold og budskap. Hoveddelen består av 26 beretninger fra pårørende til unge mennesker som har vært psykotiske over lengre tid. Fagfolkenes bidrag utgjør en «pårørendepsykologi» samt et overblikk over hvordan man innen faget forstår seg selv og kan/bør forstås utad. Det er en tekst til å få forstand av.

Beretningene er langt på vei formidlet og gitt språklig form av en redaktør med fortellerbegavelse. Unge mennesker med fortvilte skjebner gjøres nærværende som unike skjebner – også for oss travere innen psykiatrien, som gjerne synes vi kan ha hørt litt for mye av det samme litt for ofte. Et tema hos de fleste, i tillegg til følelsen av fremmedgjøring vis-à-vis behandlingsapparatet, er den evige, nagende uvissheten om hva som feiler «barnet» og hva som kan komme. Og mange snakker om sitt barns psykose som en vedvarende sorg – en sorg over barnet som nærmest er mistet.

Langt de fleste fortellerne er kvinner – ikke bare mødre, også søstre. De fremviser betydelig forståelse og innlevelse overfor behandlere og behandlingsapparat – til forskjell fra de (få) mannlige vitnesbyrd. Disse preges – betegnende nok (!?) – av sinne, forbitrelse og anklager mot system og leger: «ingen behandling, ingen samtaler med legen, (...) bare neddoping» osv. Kaja, mor og sykepleier, sier: «Du må ta deg tid til å lytte. (...) For det første kan du ikke behandle en

psykisk syk person uten at du kjenner hans fortelling.»

Psykologen Arne Holtes bidrag er et større kapittel som nærmest fremstår som en systematisert «pårørendepsykologi», langt på vei basert på empiri. Det dreier seg ikke om familiepsykiatri eller -terapi. Familiens skyldfølelse fremheves, ofte basert på etter hvert forlatte hovedhypoteser omkring patologiske kommunikasjonsmønstre, igjen induert av behandlingspersonale. Pårørende defineres prinsipielt ut fra både det å være ekspert på pasienten, som omsorgsgiver, som pasientens egentlige «miljø» og som legitim moralsk og juridisk rettighets-haver, men også som risikogruppe for psykisk helsesvikt. Ikke minst presiseringer omkring institusjonenes – ikke helt sjelden misforståtte og altfor rigorøse – håndtering av taushetsplikten representerer helt nødvendig kunnskap for alle parter.

Sidsel Gilbert, psykiater/psykoterapeut, tar fatt i den betydelige utfordring det er å fremstille, forklare og formidle på forståelig vis hva psykiatrien og psykiatrisk behandling er, hva som er muligheter og hva som er begrensninger. Hennes tekst kan også stå som modell for god formidling fra terapeuters side, uten at hun henfaller til banal popularisering eller gold fagterminologi.

Hennes «ledemotiv» er at «vi er utrustet med hverandre» – en fyndig karakteristikk av denne boken.

Jon Geir Høyersten

Psykiatrisk divisjon
Haukeland Universitetssjukehus

En psykiaters samlede verker

Eystein Kaldestad

Å leve det er å elske

464 s. Vikersund: Eyma Forlag, 2006.
Pris NOK 350
ISBN 82-997199-1-7

Den pensjonerte Modum-psykiateren Eystein Kaldestad har nå samlet alle sine fagartikler og essayer fra psykiatri og medisin i ett bind på nesten 500 sider. Artikkelen spenner fra 1953 og til 2006 og dekker et stort område: Menneskets seksuelle reaksjoner og vansker, temperament og personlighetsutvikling, indikasjoner for korttids dynamisk psykoterapi, kroppsholdninger og kropporientert psykoterapi, borderlinetilstanden, hodepine, myalgier, fibrositt, nye psykoterapiformer og religionspsykologiske og filosofiske temaer. Vi følger forfatterens empiriske funn, tanker og refleksjoner over disse emnene over et langt tidsrom, og hvert

avsnitt avsluttes med en oppdatering frem til i dag. Artikkelen formidler et søkende menneske som forsøker å integrere kropp, psykologi og religion og som stadig er på leting etter bedre muligheter for å hjelpe sine pasienter.

Boken er skrevet for allmennheten. Undertittelen – *Det finnes hjelp for seksuelle, psykologiske og psykosomatiske problemer* – formidler et viktig budskap. *Å leve det er å elske* kan nok av den interesserte brukes som et oppslagsverk og en inngang til emner som er relevante for de fleste av oss.

Per Vaglum

Avdeling for atferdsfag
Institutt for medisinske basalfag
Universitetet i Oslo

Hjerneskode og skolegang

Roar Dalin, Elinor Hasli, Eli Marie Killi

Eleven med ervervet hjerneskode

En veileder basert på nevropedagogisk tenkning. 102 s, tab, ill. Gjøvik: Øverby kompetansesenter, 2006. Pris NOK 250
ISBN 82-90847-21-1

Boken er rettet mot skoleverket, men også andre som har kontakt med eller arbeider med barn eller unge som har pådratt seg en hjerneskode av større eller mindre omfang kan ha utbytte av den. Forfatterne har lagt vekt på å forklare hvordan forskjellige skader kan virke inn på og påvirke den enkeltes funksjonsnivå særlig i forhold til skolen. Problemene illustreres ved bruk av typiske sykehistorier med etterfølgende forklaringer og forslag til tiltak. Tilnærmingen er nevropedagogisk og bygger på anvendt nevropsykologi.

Den er bygd opp som en veileder, i et språk som gjør at interesserte lesere med forskjellig bakgrunn kan forstå og ha utbytte av innholdet. Øverby kompetansesenter, som står bak utgivelsen, er del av et statlig spesialpedagogisk støttesystem rettet mot skoleverket. Virksomheten er rådgivning og kompetanseoppbygging.

Det er gode beskrivelser av generelle og spesielle skademekanismer og sekveler etter skade og de ofte enkle tiltak som kan være aktuelle for bedre rehabilitering og tilpasning. Man får en god innføring i et begrepsapparat som ikke alle har et forhold til – kanskje særlig viktig i skolen, men også for ansvarsgrupper, rehabiliteringsgrupper og andre som kommer i kontakt med elever/pasienter som har fått en hodeskade. Boken anbefales til alle som ønsker seg en kortfattet innføring i nevropedagogisk tenkning med hovedvekt på eleven og de muligheter som ligger i en godt planlagt og strukturert rehabilitering.

Bernt J. Due-Tønnessen

Nevrokirurgisk avdeling
Rikshospitalet